

УДК 658.14:332.1
UDC 658.14:332.1

КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

Чеснакова Л.С., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна

Малахова Ю.А., Національний транспортний університет, Київ, Україна

CONCEPTUAL MODEL OF TAX MANAGEMENT FOR ENTERPRISE

Chesnakova L.S., Ph.D., National Transport University, Kyiv, Ukraine

Malakhova J.A., National Transport University, Kyiv, Ukraine

КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ МОДЕЛЬ НАЛОГОВОГО МЕНЕДЖМЕНТА ПРЕДПРИЯТИЯ

Чеснакова Л.С., кандидат экономических наук, Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Малахова Ю.А., Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Постановка проблеми. Підприємство як відкрита система знаходиться під впливом зовнішнього середовища. Сьогодні його відмінністю є високий рівень нестабільності, в тому числі в правовій сфері: недосконалість та непостійність податкового законодавства, високий рівень податків. За таких умов виникає завдання організації на мікрорівні ефективного податкового менеджменту, який шляхом оптимізації податкового навантаження та мінімізації податкових витрат, з урахуванням податкових ризиків та інших зовнішніх факторів, сприятиме забезпеченню фінансової стабільності суб'єктів господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Розробки таких вітчизняних та зарубіжних науковців як А.Ю. Ломейко [1], Ю.Б. Іванова, А.І. Крисоватого, А.Я. Кізими [2], І.В. Горобінської [3] та інших в більшості направлені на дослідження окремих аспектів оподаткування на підприємствах, зокрема організацію податкового планування, управління податковими платежами, мінімізацію податків, вивчення податкових ризиків, дослідження податкового навантаження, податкової політики тощо.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. При цьому проблемі формування податкового менеджменту як системи з урахуванням всіх її структурних елементів та взаємозв'язків між ними не приділено достатньо уваги, що робить актуальними подальші дослідження в даному напрямку.

Мета статті. Метою роботи є побудова концептуальної моделі корпоративного податкового менеджменту, яка створює передумови формування методичних засад ефективної системи управління процесами оподаткування на підприємстві.

Виклад основного матеріалу. Теоретичним підґрунтям розробленої моделі корпоративного податкового менеджменту (рис.1) є загальні положення науки про управління діловими організаціями та їх оподаткування.

Корпоративний податковий менеджмент базується на загальних принципах управління: науковості, системності, ефективності тощо. Крім того, при його організації необхідно дотримуватися спеціальних принципів, а саме – законності, безперервності, точності, своєчасності, періодичності, конфіденційності.

Систему корпоративного податкового менеджменту доцільно формувати, в першу чергу, з урахуванням впливу податкових ризиків, які виникають як у зовнішньому, так і у внутрішньому середовищі підприємства.

До числа зовнішніх податкових ризиків можна віднести:

- ризики, пов'язані зі змінами податкового законодавства та збільшенням податкового навантаження (збільшення ставок податків або введення нових податків), відміною податкових пільг;

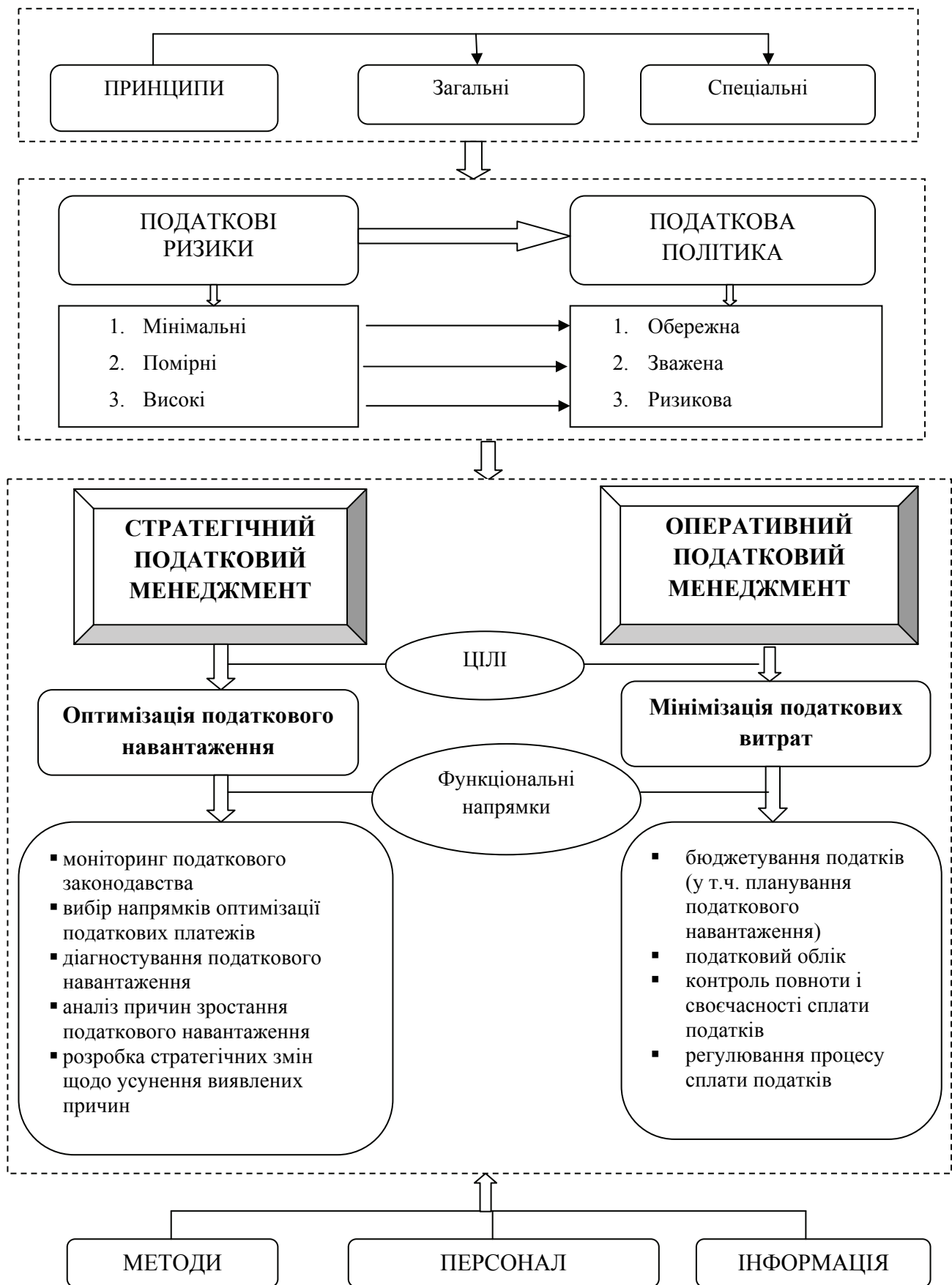

Рисунок 1 – Концептуальна модель корпоративного податкового менеджменту

- ризики посилення податкового контролю у вигляді частих перевірок податковими органами, виявлення податкових недоїмок, нарахування штрафів та пені;

- репутаційні ризики, пов'язані з набуттям статусу недобросовісного платника податків, внаслідок невиконання зобов'язань по сплаті податків та зборів, виражені у втраті потенційних та існуючих клієнтів, що відмовляються від співробітництва з підприємствами, які мають певні проблеми з державними органами;

- кримінального переслідування за умисне ухилення від сплати податків у значних розмірах у вигляді позбавлення волі посадових осіб платника податків, штрафів та позбавлення права займатися певними видами діяльності.

Внутрішніми податковими ризиками підприємства є:

- виникнення випадкових помилок в процесі здійснення податкового планування та обліку;
- умисних порушень чинного законодавства та нормативних актів з метою скорочення податкових платежів.

В залежності від рівня, вищенаведені ризики поділяються на мінімальні, прийнятні та високі.

Ризиком можна управляти, тобто використовувати різні заходи, що дозволяють до певної міри прогнозувати настання ризикової події і приймати заходи щодо зниження ступеня ризику. [4, с.16]

Управління податковими ризиками забезпечує податкова політика підприємства, яка є складовою фінансової стратегії підприємства та полягає у виборі оптимального способу здійснення податкових платежів за наявності альтернативних варіантів його господарської діяльності» [5, с.687]. Податкову політику на мікрорівні визначають як систему проведених підприємством в галузі податкового обліку заходів, що виражає варіанти (сценарії) його поведінки у взаєминах з державою з питань обчислення та сплати податкових платежів [2, с.336].

Поряд із політикою у сфері ціноутворення, кредиту, грошового обігу і т.д. податкова політика здійснюється в межах єдиної узгодженої фінансової політики підприємства та впливає на ефективність фінансово-господарської діяльності підприємства. Вона також здійснює вплив на формування облікової політики, оскільки на бухгалтерській інформації базуються податкові звіти, та на фінансові результати діяльності підприємства.

Податкова політика визначається з урахуванням особливостей конкретного підприємства, його структури, видів діяльності, що забезпечує мінімізацію витрат на оподаткування та збільшення доходів в рамках діючого законодавства.

На характер податкової політики впливає рівень податкових ризиків, які є прийнятними для підприємства.

Мета податкової політики при обережній поведінці полягає у забезпеченні зростання чистого прибутку за умови мінімального рівня податкових ризиків. Досягнення цієї мети передбачає попередження появи кризових явищ під впливом змін у податковому законодавстві.

При зваженій податковій політиці підприємство прагне до збільшення чистого прибутку при прийнятних податкових ризиках, які передбачають захист від ризику зменшення платоспроможності та мінімізацію вилучення власних грошових коштів.

Підприємство, що обирає ризиковий сценарій податкової поведінки має на меті отримання максимальних прибутків. Така поведінка пов'язана з високим рівнем ризиків, в тому числі ризик карного переслідування податкового характеру, що веде або до істотних фінансових втрат платника податків, або до позбавлення волі платника податків за здійснення податкових правопорушень, передбачених статтями Кримінального кодексу України.

Як і в загальній системі управління, в системі корпоративного податкового менеджменту доцільно виділити два рівні: стратегічний та оперативний менеджмент.

Метою стратегічного податкового менеджменту є врахування впливу податкового навантаження на прийняття управлінських рішень, в першу чергу, в інвестиційній діяльності підприємств автомобільного транспорту, оскільки податкове навантаження справляє відчутний вплив на обсяг внутрішніх джерел фінансування інвестиційних витрат, в першу чергу тезаврованого прибутку. Досягнення стратегічної мети податкового менеджменту вимагає розв'язання таких завдань, що визначають його функціональні напрямки:

- неперервний моніторинг податкового законодавства і нормативних актів в податковій сфері;
- визначення напрямків оптимізації податкових платежів, шляхом вибору прийнятної податкової політики;
- дослідження динаміки податкового навантаження як критерію оптимальності податкових платежів;
- аналіз причин зростання податкового навантаження;
- розробка стратегічних змін щодо усунення виявлених причин зростання податкового навантаження через зміни в податковій політиці.

Мета оперативного податкового менеджменту полягає у мінімізації податкових витрат. Досягнення поставленої мети забезпечується шляхом вирішення наступних завдань:

- розробка бюджету податків за оптимістичним, сталим та песимістичним варіантами;
- розрахунок показника податкового навантаження, як критерію прийняття рішень, за кожним варіантом бюджету;
- вибір до реалізації варіанту бюджету за рівнем податкового навантаження, узгодження його з показниками оперативного бюджету підприємства;
- здійснення розрахунку поточних податкових платежів, передбачених законодавством, забезпечення своєчасного подання податкової звітності;
- сплата поточних податкових платежів у відповідності з діючим платіжним календарем та забезпечення оптимального балансу вхідного та вихідного грошових потоків;
- здійснення контролю ефективності реалізації податкової політики за критеріями: мінімум податкових витрат, максимум чистого грошового потоку.

Висновки: Результати проведених досліджень створюють певні передумови для розробки методів реалізації функціональних напрямів стратегічного та оперативного податкового менеджменту.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Ломейко А.В. Принятие решений по управлению налоговыми рисками в коммерческих организациях: дисс. ...канд. экон. Наук:08.00.10 / Ломейко Анна Владимировна. – Волгоград, 2011. – 207 с., ил.
2. Иванов Ю.Б., Крисоватий А.И., Кизима А.Я., Карпова В.В. Податковий менеджмент. – К.:Знання, 2008. – 525 с.
3. Горобінська І.В. Аналіз податкового навантаження та його вплив на динаміку ділової активності /І.В.Горобінська// Актуальні проблеми економіки. – 2004. – №10. – с.26-32.
4. Атаманенко І.Б. Оцінка податкових ризиків при ухваленні управлінських рішень / І.Б. Атаманенко // Вісник ЖДТУ. – 2010. – №3 (53). – с.16-20.
5. Загородній А. Г. Фінансово-економічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. – Львів : Вид-во нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2005. – 714 с.

REFERENCES

1. Lomeiko A.V. Decisions on tax risk management in commercial organizations. Dissertation. Volgograd. 2011. 207 p. (Rus)
2. Ivanov Y.B., Krysovaty A.I., Kizyma A.J., Karpova V. V. Tax management. Kyiv: Knowledge, 2008. 525 p. (Ukr)
3. Horobinska I.V. Analysis of the tax burden and its impact on the dynamics of business. Actual problems of economy. 2004. № 10. P.26 – 32. (Ukr)
4. Atamanenko I.B. Assessment of tax risks when making management decisions Bulletin ZSTU. 2010. № 3 (53). P.16 – 20. (Ukr)
5. Zagorodniy A.G. Finance and Economics Dictionary. Lviv. Lviv Polytechnic. 2005. 714 p. (Ukr)

РЕФЕРАТ

Чеснакова Л.С., Малахова Ю.А. Концептуальна модель податкового менеджменту підприємства. / Л.С. Чеснакова, Ю.А. Малахова // Вісник Національного транспортного університету. – К.: НТУ, 2013. – Вип. 28.

В статті запропоновано концептуальну модель податкового менеджменту на підприємстві, розглянуто її основні структурні елементи та взаємозв'язки.

Об'єкт дослідження – податковий менеджмент на підприємствах.

Мета роботи – розробити концептуальну модель податкового менеджменту на підприємстві.

Метод дослідження – методи синтезу та аналізу, логіко – теоретичного узагальнення.

Розроблено концептуальну модель податкового менеджменту на підприємстві. Досліджено та класифіковано податкові ризики підприємств в залежності від їх рівня. Визначено залежність між ризиками і характером податкової політики підприємства. Сформульовано мету стратегічного податкового менеджменту підприємства, що полягає в оптимізації податкового навантаження; з'ясовані задачі, необхідні для досягнення поставленої мети. Визначено задачі оперативного податкового менеджменту, який має на меті мінімізацію податкових витрат.

Прогнозні припущення щодо розвитку об'єкта дослідження – розробка методів реалізації функціональних напрямів стратегічного та оперативного податкового менеджменту.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: КОНЦЕПТУАЛЬНА МОДЕЛЬ, ПОДАТКОВІ РИЗИКИ, ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА, СТРАТЕГІЧНИЙ ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ, ОПЕРАТИВНИЙ ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ.

ABSTRACT

Chesnakova L.S., Malakhova J.A. Conceptual model of tax management for enterprises. Visnyk National Transport University. – Kyiv. National Transport University. 2013. – Vol. 28.

The paper proposed a conceptual model of tax management in the enterprise, it is considered the main structural elements and relationships.

Object of research – tax management in enterprises.

Purpose is to develop a conceptual model of tax management in the enterprise.

Research methods are methods of analysis and synthesis, logic and theoretical synthesis.

It is developed the conceptual model of tax management in the enterprise. Investigated and classified business tax risks, depending on their level. Defined the dependence between the risks and the nature of the tax policy in the company. Formulated a strategic goal of tax management of the company, is to optimize the tax burden, founded tasks necessary to achieve the goal. Determined tasks of operational tax management, which aim to minimize tax costs.

Expected assumptions about the object of study are the development of methods for the implementation of the functional areas of strategic and operational tax management.

KEY WORDS: CONCEPTUAL MODEL, TAX RISK, TAX POLICY, STRATEGIC TAX MANAGEMENT, OPERATIONAL TAX MANAGEMENT.

РЕФЕРАТ

Чеснакова Л.С., Малахова Ю.А. Концептуальная модель налогового менеджмента предприятия. / Л.С. Чеснакова, Ю.А. Малахова // Вестник национального транспортного университета. – К.: НТУ, 2013. – Вып.28.

В статье предложено концептуальную модель налогового менеджмента предприятия, рассмотрены ее основные структурные элементы и взаимосвязи.

Объект исследования – налоговый менеджмент на предприятиях.

Цель работы – разработать концептуальную модель налогового менеджмента на предприятиях.

Метод исследования – методы синтеза и анализа, логико-теоретического обобщения.

Разработано концептуальную модель налогового менеджмента предприятия. Исследованы и классифицированы налоговые риски предприятий в зависимости от их уровня. Выявлена зависимость между рисками и характером налоговой политики предприятия. Сформулирована цель стратегического налогового менеджмента предприятия, которая заключается в оптимизации

налоговой нагрузки; определены задачи, необходимые для достижения поставленной цели. Приведены задачи оперативного налогового менеджмента, целью которого является минимизация налоговых расходов.

Прогнозные предположения о развитии объекта исследования – разработка методов реализации функциональных направлений стратегического и оперативного налогового менеджмента.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ МОДЕЛЬ, НАЛОГОВЫЕ РИСКИ, НАЛОГОВАЯ ПОЛИТИКА, СТРАТЕГИЧЕСКИЙ НАЛОГОВЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ, ОПЕРАТИВНЫЙ НАЛОГОВЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ.

АВТОРИ:

Чеснакова Людмила Станіславівна, кандидат економічних наук, професор, Національний транспортний університет, професор кафедри менеджменту та туризму, тел.+380969927716, Україна, 01010, м. Київ, вул. Суворова, 1, к.241.

Малахова Юлія Анатоліївна, Національний транспортний університет, аспірант кафедри менеджменту та туризму, тел.+380677779337, Україна, 07400, Київська обл., м. Бровари, вул. Кутузова, 20/2, кв. 30.

AUTOR:

Chesnakova Lyudmila S., Ph.D., professor, National Transport University, professor department of management and tourism. tel.+380969927716, Ukraine, 01010, Kyiv, , Suvorova str. 1, of.241.

Malakhova Julia A., National Transport University, postgraduate, department of management and tourism. tel.+380677779337, Ukraine, Kyiv region, Brovary, Kutuzova str. 20/2, ap.30.

АВТОРЫ:

Чеснакова Людмила Станиславовна, кандидат экономических наук, профессор, Национальный транспортный университет, профессор кафедры менеджмента и туризма, тел.+380969927716, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова, 1, к.241.

Малахова Юлия Анатольевна, Национальный транспортный университет, аспирант кафедры менеджмента и туризма, e-mail: ulka-m@ukr.net, тел.+380677779337, Україна, 07400, Киевская обл., г. Бровары, ул. Кутузова, 20/2, кв. 30.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Боняр С.М., доктор економічних наук, професор, Київська державна академія водного транспорту імені гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного, завідувач кафедри перевезень і маркетингу, Київ, Україна.

Бідняк М.Н., доктор технічних наук, професор, Національний транспортний університет, завідувач кафедри менеджменту та туризму, Київ, Україна.

REVIEWER:

Bonyar S.M., Ph.D., professor, Kyiv State Academy of Water Transport Petro Konashevich-Sagajdachnogo, head of department of transport and marketing, Kyiv, Ukraine.

Bidnyak M.N., Ph.D., professor, National Transport University, head of department of management and tourism, Kyiv, Ukraine.